

Konszenzuszok a happeningről

Kürti Emese: Glissando és hűrtépés – Kortárs zene és neoavangárd művészet az underground magánterekben (1956–1970)

SIMON BETTINA

L'Harmattan, Budapest, 2018, 250 oldal

Kürti Emese könyvében azt a folyamatot követhetjük nyomon, ahogy a zeneszerző dr. Végh László a 60-as években megteremtette a magyar neoavangárd művészet kialakulásának feltételeit. A szerző hangsúlyozza Végh tevékenységének interdiszciplináris jellegét, továbbá kiemeli a szerepét a kortárs experimentális művészet megismertetésében, valamint azt is, hogy meghatározó mintát hozott létre a csoportos szerveződéshez. Végh László konkrét és elektronikus zenei kísérletei mellett jelentős kortárs nemzetközi zenei gyűjteményt hozott létre, amit József körúti otthonában elérhetővé tett a hozzá rendszeresen érkező vendégek számára. Egy-egy ilyen összejövetelel közös zenehallgatásokat szerveztek, felolvasásokat tartottak, művészettörténeti előadások hangzottak el, amelyekről vitákat is folytattak a jelenlévők. Kürti alapvetően épít Végh László személyes beszámolóira, visszaemlékezéseire, amelyekhez részben interjúzás során, részint pedig a dokumentumok feldolgozása révén jutott hozzá.

A szerző disszertációjából készült könyv nemcsak a magyar neoavangárd kialakulásáról számol be, hanem arról is, hogy az milyen kontúrokat vesz fel, milyen a létmódja, vagyis: mi a neoavangárd művészet. Így nemcsak a keletkezéstörténetbe enged bepillantást, hanem azzal is számot vet, hogy a művészetelméleti megközelítések közül melyeket tartja relevánsnak. Kürti, követve a művészettörténeti konszenzust, a fluxusmozgalom felől értelmezi a neoavangárd paradigma-váltását a modernizmushoz képest. A műfajiság kérdését illetően létezik egy megközelítés, miszerint a happening és az akcionizmus alapvetően színházi keretekből is táplálkozik, úgy látom, hogy Kürti ehelyett a zenei forrásra helyezi a hangsúlyt, és ezt a döntését alaposan alá is támasztja. Ugyanakkor, amíg a „zene performativitásáról” esik szó, a színházi gyökerek továbbra is megjelennek („Cage maga, az előadói technikák frontális komolyságát lerombolva, performatív eseményként kezelte saját koncertelőadásait.”). Sőt, kifejezetten él a színházi szókészlettel, amikor a szerző a happening intermedialitását

jellemzi: „[a] happeningtapasztalatban [...] nemcsak a befogadás alakul át részvétellé, hanem a műalkotás interpretatív zártsága, a művész és a néző közötti konszenzuális üzenetátadás is érvényét veszíti az esemény szekvenciái közötti kollázsvizony kiterjesztése során.”

A mikrotörténeti megközelítés módszertana összhangban van a témával: a monomediális szemlélet felbomlása a modernizmust váltó neoavangárd legfontosabb eredménye. A könyv az első magyarországi happening (Altorjay Gábor, Szentjóbgy Tamás: *Az ebéd. In memoriam Batu kán*, 1966) bemutatásával ér véget, és egyik fontos hozadéka, hogy sikerül rögzítenie, hogy a magyar neoavangárd számára Végh doktor József körúti cselédszobája ugyanolyan fontos hely, mint Balatonboglár.